

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

до Протоколу № 131
від 01 вересня 2023 р.

В И С Н О В О К

до проекту Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо підтримки наукової роботи в закладах вищої освіти (реєстр. № 9600 від 10.08.2023)

Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій за дорученням Голови Верховної Ради України 01.09.2023 (протокол № 131) розглянув проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо підтримки наукової роботи в закладах вищої освіти (реєстр. № 9600 від 10.08.2023), поданий народним депутатом України Бабаком С.В. та іншими народними депутатами України.

У пояснювальній записці до проекту Закону визначено, що його розроблено з метою виконання зобов'язань, передбачених статтею 431 Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, які полягають у реформуванні та модернізації системи вищої освіти, сприянні зближенню у сфері вищої освіти в рамках Болонського процесу, підвищенні якості вищої освіти, розширенні можливостей закладів вищої освіти.

Головною метою прийняття акту є посилення значущості наукової роботи в діяльності науково-педагогічних працівників, що дозволить підвищити результативність наукових досліджень в Україні, сприятиме забезпеченню якості вищої освіти завдяки кращому науковому підґрунтю освітнього процесу, створюватиме умови для більш вимогливого підходу закладів вищої освіти до власного наукового продукту.

Для реалізації цієї мети законопроектом передбачається:

- 1) встановлення мінімального обсягу виконання наукової роботи науково-педагогічним працівником у розмірі 500 годин на навчальний рік;
- 2) встановлення максимального навчального навантаження на одну ставку науково-педагогічного працівника не більше 500 годин на навчальний рік;
- 3) у разі виконання наукової роботи в обсязі понад 700 годин на навчальний рік максимальне навчальне навантаження на одну ставку науково-педагогічного працівника не може бути більшим, ніж 400 годин на навчальний рік;
- 4) встановлення максимального навчального навантаження на одну ставку

педагогічного працівника у обсязі 900 годин на навчальний рік;

5) надання права педагогічним працівникам, що працюють у закладах вищої освіти (зокрема, викладачам іноземних мов, фізичної культури тощо), забезпечувати проведення до тридцяти відсотків навчальних занять за освітньою програмою, а також інші види навчальної діяльності з урахуванням вимог стандартів вищої освіти;

6) доповнення визначення основних посад педагогічних працівників закладів вищої освіти посадами концертмейстер (одночасно залишається в переліку посад науково-педагогічних працівників, оскільки може бути пов'язано з науковою роботою), лектор (з правом читання лекцій), інструктор (зокрема, керівник практики, лабораторних робіт тощо), тьютор (при дистанційній формі здобуття вищої освіти), наставник (при дуальній формі здобуття вищої освіти);

7) унормування питання визначення стажу педагогічної роботи у закладах вищої освіти працівників, які мають науковий ступінь та/або вчене звання, а також стажу науково-педагогічної роботи педагогічних працівників закладів вищої освіти;

8) віднесення керівництва науковою роботою або наукового консультування аспірантів (ад'юнктів), докторантів до основних видів наукової, (науково-технічної) роботи.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України, проаналізувавши законопроект, висловлює такі зауваження щодо його змісту.

1. ГНЕУ звертає увагу, що у проекті передбачається доповнити ч.2 ст.55 Закону України «Про вищу освіту» новими посадами: концертмейстер, лектор, інструктор, тьютор і наставник. Зазначена пропозиція викликає зауваження, оскільки згідно з ч. 3 ст. 55 цього Закону повний перелік посад науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів вищої освіти встановлюється Кабінетом Міністрів України. Перелік посад наукових працівників закладу вищої освіти визначається відповідно до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність». При цьому посади лектор, наставник та тьютор не передбачені Переліком посад педагогічних та науково-педагогічних працівників (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 14.06.2000 № 963), а посади тьютор і наставник відсутні у Національному класифікаторі України ДК 003:2010.

Таким чином, прийняття зазначеної новели призведе до утворення прогалин у сфері правового регулювання класифікації посад педагогічних працівників закладів вищої освіти.

2. Фахівці ГНЕУ зазначають, що відповідно до чинної редакції ч. 4 ст. 50 Закону України «Про вищу освіту» посади педагогічних працівників можуть займати особи із ступенем магістра за відповідною спеціальністю. Натомість у законопроекті пропонується передбачити, що посади педагогічних працівників можуть займати особи, які мають ступінь магістра з будь-якої спеціальності. На думку ГНЕУ, такі зміни потребують аргументів, яких немає в тексті пояснювальної записки.

3. У законопроекті, як вважають фахівці ГНЕУ, містяться формулювання, що не є достатньо чіткими і зрозумілими, допускають різні інтерпретації, а тому порушують принцип правової визначеності.

Зокрема, новим пп. 25 п. 2 розділу XV «Прикінцеві та перехідні положення» Закону передбачено, що «педагогічні працівники можуть забезпечувати проведення до тридцяти відсотків навчальних занять за освітньою програмою, а також інші види навчальної діяльності з урахуванням вимог стандартів вищої освіти ...». Проте з тексту цієї новели незрозуміло, що саме мається на увазі під формулюваннями «педагогічні працівники можуть забезпечувати проведення ...навчальних занять ... а також інші види навчальної діяльності». Зазначене положення допускає довільне тлумачення, що призведе до формування суб'єктивних підходів щодо його змісту, а також форм, методів і строків реалізації.

Крім того, ГНЕУ звертає увагу, що відповідно до правил законодавчої техніки норми постійної дії розташовуються безпосередньо в тексті Закону, а не в його прикінцевих та перехідних положеннях, як це запропоновано в проекті.

ГНЕУ також звертає увагу, що у п. 1 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» зазначено, що цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, і вводиться в дію з 1 вересня 2024 року, *крім підпункту першого частини другої*, який набирає чинності з 1 січня 2024 року», проте незрозуміло, частина якої статті закону мається у цьому приписі на увазі.

4. Фахівці ГНЕУ також зауважують, що перехідні положення не можуть міститися в законопроектах про внесення змін до інших законів. У разі необхідності врегулювання питань, що мають вирішуватися у перехідних положеннях, відповідні зміни повинні вноситися до основного закону (законів).

Міністерство освіти і науки України у своєму листі від 23.08.2023 №1/12577 зазначило, що не має пропозицій та зауважень до тексту законопроекту.

Національна академія наук України зазначає, що законодавча ініціатива не викликає заперечень за умови внесення відповідних змін до Національного класифікатора України «Класифікатор професій ДК:003:2010».

Міністерство фінансів України вважає, що законопроект потребує доопрацювання.

Так, Міністерство фінансів України звертає увагу, що законопроект потребує надання відповідних фінансово-економічних обґрунтувань (зокрема, відповідних розрахунків) і пропозицій змін до законодавчих актів України щодо скорочення витрат бюджету та або джерел додаткових надходжень до бюджету для досягнення збалансованості бюджету.

На думку Міністерства фінансів України, реалізація акта впливатиме на показники державного та місцевого бюджетів.

Зокрема, Мінфін вважає, що реалізація акта потребуватиме додаткових видатків на збільшення кількості ставок для викладання необхідної кількості годин студентам у зв'язку зі зменшенням навчального навантаження на науково-педагогічного працівника.

Визначити вартісну величину впливу на показники бюджету у зв'язку з відсутністю вихідних даних немає можливості.

ГО «Спілка ректорів закладів вищої освіти України» висловила низку зауважень до законопроекту.

Зокрема, фахівці Спілки вважають, що доповненнями до частини 2 статті 55 Закону України «Про вищу освіту» розширюється перелік основних посад

педагогічних працівників закладів вищої освіти. Відтак, доцільно визначити коло професійних обов'язків цих працівників.

Щодо зміни у частині 2 статті 56 Закону України «Про вищу освіту», то, на думку Співки ректорів закладів вищої освіти України, потребує чіткого розуміння, яким чином має бути обраховано в годинах виконання наукової роботи науково-педагогічними працівниками, а також необхідна розробка точних критеріїв оцінки результативності наукової роботи.

Окремі норми несуть ризики за відсутності одночасних змін у сфері нормативно-правового регулювання фінансового забезпечення закладів вищої освіти.

Підкомітет з питань вищої освіти Комітету, розглянувши 01.09.2023 зазначений законопроект, рекомендує прийняти його за основу.

Заслухавши інформацію голови підкомітету з питань вищої освіти Гришиної Ю.М, та ініціатора законопроекту Бабака С.В., Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій **ухвалив:**

1. Рекомендувати Верховній Раді України відповідно до пункту 1 частини першої статті 114 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо підтримки наукової роботи в закладах вищої освіти (реєстр. № 9600 від 10.08.2023), поданий народним депутатом України Бабаком С.В. та іншими народними депутатами України, за результатами його розгляду в першому читанні прийняти за основу.

2. Доповідачем на пленарному засіданні Верховної Ради України визначити народного депутата України, Голову Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій Бабака С.В.

Голова Комітету

Сергій БАБАК